

znak deviške nežnosti. Netendenčnost teh sladkih strun pri bori Freuensfeldovi pesniški sili prijazno mesto v srcih mehkih in sentimentalnih natur. Kjer zadene ob njegovo moško čast, ob vero v veljavo moškega ponosa val viharne, neprijazne sedanjosti, tamkaj zazveni njegova pesem v odločnih akcentih; kot akord se izlije iz razjarjenih pesnikovih čuvstev ponosna beseda. Najbolj se naklanja njegova duša v ljubezni domovini in materi. Iz vseh teh jasnih glasov se oglašja prikrito hrepenenje po svojem ognjišču, po utrjeni materialni poziciji, odkoder bi bilo pesniku možno, iskreneje in požrtvalneje ljubiti zemljo, ki je po njenem obsevu zaman hrepenel iz daljine. Tamkaj so pesnikovemu življenju ugasnile zvezde, a na obzorju našega slovstva gori njegovo ime v lepem sijaju. S svojimi pesnitvami je užgal večno luč, ki sveti iz preteklosti v bodočnost, tako da Freuensfeld-pesnik nikdar ne umrje.

Vestnik.

Osebnosti. Za pomožne učitelje na mestnih ljudskih šolah v Ljubljani so imenovani gg.: Avgust Tomič, Viktor Mihelič in Bogomir Govčkar; za pomožne učiteljice pa gđe.: Ana Kilarjeva, Em. Rojčeva, Milica Prosenčeva, Vida Šornova, Albina Svetkova, Marija Grošljeva, Ana Poljančeva, Marija Trillerjeva, Elza Luschnova, Kristina Ravnikarjeva, Olga Kunejeva in Ana Schulzova. Učiteljica gđe. Pavla Jaklič v Mokronogu je dobila študentski dopust, na njeno mesto pa pride kot supletinja na tej šoli gđe. Terezija Juvanec iz Ljubljane. Provizorična učiteljica Antonija Vižin pri Sv. Trojici pride kot substitutinja na šolo v Cerknico, kamor pride kot supletent tudi župnik Franc Pavlin od Sv. Trojice. Provizorični učitelj Konrad Fink je premeščen iz Velikih Lašč v Rob, v Velike Lašče pa pride učiteljica Leopoldina Garbeis iz Ljubljane. Učiteljski kandidat Henrik Lobe pride kot pomožni učitelj v Ambrus, kot 6 učna oseba v Dobropolju pa je nameščena učiteljica Justina Schwingler, ki je bila doslej v Lienfeldu. — Absolvirani učiteljski kandidat g. Matija Žitko pride kot provizorični učitelj v Sodražico. V Ribnici pride na dekliško šolo absolvirana učiteljska kandidatinja gđe. Ivana Merhar kot supletinja, ravnotako tudi pomožna učiteljica gđe. Ivana Lampe na dekliško šolo v Kranju. Namesto oboje učiteljice gđe. Ivane Zorc v Hotiču pri Litiji je imenovana kot supletinja gđe. Marija Žonta v Šmartnem pod Šmarno goro.

Imenovanje. Vadniški učitelj na c. kr. učiteljski v Mariboru, gosp. Jožef Pristavec, je imenovan za glavnega učitelja na c. kr. ženskem učiteljski v Gorici.

Deželni zbor kranjski je, kakor je definitivno sklenjeno, sklican na dan 25. t. m. in ne, kakor smo poročali zadnjič, na dan 10. t. m.

Na realki v Idriji sta nastavljena za suplenta gg. Julij Nardin za matematiko in Josip Mencej za slovenščino.

Delegatom in delegatinjam IV. kranjske deželne učiteljske skupščine v ravnanje. Za dijete in potnino morajo delegati in delegatinje vložiti partikulare na okr. šolske svete. Dieta se računa za dan 4. septembra; onim delegatom, ki so bili v pripravljalnem odboru, pa tudi za dan 3. sept., in sicer po 6 K na dan (§§ 44. dežel. zakona za Kranjsko z dne 29. aprila 1873., dež. zak. št. 21.; glej: Heinz str. 197 pod črto.) Potnina se ne računa več po 2 K za 7-6 K (razpis dež. šol. sveta z dne 12. decembra 1874., št. 2967), ampak po 40 h za vsak km, in sicer temeljem razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 21. novembra 1901, št. 1784. Ker so imeli nekateri delegati in delegatinje izredno dolgo pot do Ljubljane, oziroma do železnice, je diferenca med starim in novim preračunanjem vsekakor znatna. — To naj uvažujejo delegati in delegatinje, da ne bodo na škodi!

Slovenskim delegatom izza VII. štaj. dež. skupščine! Deželni šolski svet štajerski je z ukazom z dne 4. septembra 1905. št. 9428, delegatom nakazal diete le za tri dni, gredo

jim pa vsekako za štiri. — Rekurirajmo torej vsi proti tej odredbi ter kažimo, da ne umajkamo, če se gre za naše pravice. Odpor — do zadnje instancel! Pa vsi — brez izjem!

Prešernova šolska slavnost. V Ljubljani so, kakor smo že poročali, nameravali prirediti Prešernovo šolsko slavnost pred Prešernovim spomenikom, torej — da govorimo z metodiškega stališča — čisto nazorno. Naučno ministrstvo pa je to slavnost — prepovedalo. — Schillerja je na Dunaju slavila šolska mladina pred njegovim spomenikom, Prešerna pa ne sme v Ljubljani! Ljubljanski škof je lahko ponosen na svoje uspehe. — Učiteljstvo želi, naj določi deželni šolski svet en dan, ko bodo vse šole praznovale Prešernovo slavlje!

Prihodnje usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in meščanske šole se prično pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani dne 3. novembra ob 8. uri zjutraj na c. kr. učiteljski. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 25. oktobra 1905 v rokah izpraševalne komisije.

Meščanska šola v Postojni. Z Notranjskega nam piše prijatelj: Trnjeve poti do ustanovitve prve slovenske meščanske šole v Postojni baje še ne bo konec. Pripovedujejo, da bodo od gotove strani zopet delali težkoče v tem letu zaradi šolskega poslopja. — Zato opozarjamo deželnega poslanca notranjskih mest, da pri prihodnjem zasedanju deželnega zbora temeljito porahlja kosti tem gotovim faktorjem, da jih spozna svet in da jih naša »pravična« in »tankovestna« vlada pošlje tja, kamor že davno sodijo! Merodajni faktorji, stojte na straži, ako hočete imeti vsaj leta 1906. svojo meščansko šolo.

„Klerikalna olika“. Pod tem naslovom smo priobčili v 37. številu, notico, kjer pravimo, kako nekdo nekemu učitelju grozi, da ga bo »vsmartil« na en ali na drug način. — Prizadetemu tovarišu naznanjamo ta-le dogodek: Šolskemu vodji neke trirazrednice piše neka stranka, da bo učitelj I. I. dobil okolo »vruha«, če ne bo njenega otroka dobro »vučil«. Nadučitelj izroči tisto pismo učitelju, ki je zavoljo grožnje vložil pri c. kr. okr. sodišču tožbo. Pri glavni obravnavi je bila stranka obsojena na 14 dni zapora, poostrenega z dvema postoma. Vrhutega je še morala plačati vse kazenske stroške. To je bil najboljši odgovor na tisto pretenje. Zato pa svetujemo tudi tistemu tovarišu, naj spravi tako »klerikalno oliko« pred sodišče.

Odmev iz risarske izložbe na šolski razstavi pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Prijatelj nam piše: Videli smo nepričakovane uspehe nove risarske metode, ki je prišla iz Amerike preko Hamburga k nam. Žal, da niso vse na razstavi zastopane šole pokazale učne poti, potem bi bilo lahko sestaviti podrobni učni načrt za posamezne razrede. Glavna stvar je kako, (in ne kaj) se je delalo. Ali če vidimo le končni rezultat, začetka (ki je najvažnejši) in nadaljevanja pa ne, — potem je nemogoče soditi o metodi. Vendar smo opazili, da je prejšnji kvadrat s svojimi parketnimi vzorci popolnoma izginil, na njegovo mesto pa so stopile razne oblike iz narave kot začetek samostojnega risanja po naravi. Početno risanje se mora pač vršiti z učiteljevo pomočjo, in sicer na dvojni način: Ker otroci tako radi rišejo iz spomina, naj učenci narišejo kak predmet iz spomina, učitelj jih opozori na glavne napake, potem pa sam ta predmet nariše na tablo, in učenci rišejo za njim; ali pa — učenci imajo predmet pred seboj, n. pr. šolsko omaro. Po pogledu in popisu jih učitelj opozori na glavne poteze, potem prično risati. Pokazalo se bo da večina učencev — posebno v nižjem razredu — ni zadostno pogodila svoje naloge. Učitelju ne preostaja nič drugega, da sam prične risati na tablo*) in zahteva, da učenci rišejo za njim. Enostavni predmeti iz nazornega nauka so najpripravnejši za risanje v nižjih razredih, ker te učenci najbolj poznajo. Na ta način se učence polagoma privede do samostojnega risanja po naravi. Za

*) Po starem mu jih je učitelj naložil z leskovo toliko, da je naredil dobro, ako mu po novem namaže kar na kratko dvojko, pride učiteljeva spretnost v slabo luč. Pis.

spretno risanje so pa potrebne raznočrtne predvaje, ki jih priporoča vsak metodik ter jih vidimo v vseh novejših risarskih zbirkah, tako tudi v Liberty Taddu. Te vaje naj napravijo učenci tudi na šolski tabli v večji meri. Večkrat naj ponové učenci risbo prejšnje ure iz spomina. V početku mora biti pouk skupen, šele pri samostojnem risanju po naravi se razvije v posamezni — individualni pouk. Paziti je treba, da se v početku ne zahteva preveč. Nemec imenuje to »Schiessen über das Ziel.« S perspektivnim risanjem naj se ne poizkuša v nižjih razredih in tudi ne z večimi barvami, v sili zadostuje šolsko črnilo. V višjih razredih naj se ne poizkuša mazati z oljnatimi barvami, četudi kažejo posamezni učenci izredno nadarjenost. Ljudski učitelj mora vedno paziti na splošni napredek vseh učencev, pa ne vzgajati skaz-umetnikov. S tem potratí preveč časa in zanemarija večino. Izredno nadarjeni učenci naj se opozoré na višje strokovne šole ali pa na vzorne mojstre. Take vtiske smo dobili pri ogledovanju risb na razstavi.

— a —

Kako živi kranjski učitelj! Prejeli smo to-le pismo, ki je priobčujemo poklicanim faktorjem v preudarek: »Cenjeni gospod urednik! — Pretekli teden so me mučile grozne skrbi. Živim namreč v kar najboljših gmotnih razmerah. Že tretje leto opravljam službo suplenta z grofovskimi dohodki mesečnih 50 K. V počitnicah sem prost šole in denarja, hvala Bogu! Ko sem 16. kimavca spet nastopil službo suplenta, sem bil v resnici v veliki zadregi, kam naj obrnem ogromni zaslužek 25 K, ki bi ga imel dne 30. kimavca prejeti. Hotel sem se že na Vas obrniti s prošnjo, da bi mi blagovolili svetovati, kako naj uporabim ta mesečno izredno izdatni zaslužek, ki mi pristoja za polmesečni pouk. Ali naj plačam s tem zneskom stanovanje ali hrano, ali naj potolažim krojača, ali naj si dam poddelati črevlje, ali naj si kupim nov klobuk, ki ga krvavo potrebujem? Pa tudi teh skrbi sem rešen, hvala Bogu, zakaj tudi tega blestečega ženka mi še do danes niso nakazali v izplačilo. Ali nisem res srečen? Tako sem sedaj napol prost, zakaj službo izvršujem brez plačila. — V ilustracijo svojih ekscelentnih razmer še to le: Posrečilo se mi je dobiti hrano v privatni hiši pod pogojem, da skrbim ob nedeljah in praznikih za večerjo sam. Toda v svoji denarni prostosti imam za večerjo: izprehod, zraven eno kisko jabolko in kozarec pitne vode. Ta program jedilnega lista se ob nedeljah zvečer navadno nič ne izpreminja, le zadnjo nedeljo 1. oktobra je pa moralo tudi jabolko odpasti. Da sem muzikante v želodcu potolažil, sem jim privoščil večjo množino vode. — Voda je pa dobra tukaj, voda! Če Vas torej zanima, kako se živi brez denarja po formalnih stopnjah, prosim, obrnite se name!

Z veseljem Vam postreže vdani Vaš

Suhomil Stradavšček.

P. s. Za poštno znamko so zložili sočutni tovariši, za kar jim bom vedno hvaležen!

Papež Pij X. in otroške igre. Kakor je bil Leon XIII. hud nasprotnik iger, tako je njihov velik prijatelj Pij X. Od 5. do 8. juninotaka se bodo vršile gimnastiške igre v Vatikanu. Papež je dal narediti 200 zlatih in srebrnih svetinj kot nagrade najboljšim igralcem. V razgovoru z nekim kardinalom, ki je glede iger nazorov rajnega papeža, dejal je Pij X.: »Pojdite in pogledajte ta sveža in vesela mladostna lica in zdelo se vam bo, da ste sami za 50 let mlajši. Veselost in življenje te mladeži bosta oživila tih in mrki Vatikan. Naj se mladina zabava, naj daje duška svojemu srcu. V tem leži okrepljenje ne samo njihovega telesa, ampak tudi njihove duše.

Razgled po šolskem svetu.

— **Društvo slovenskih profesorjev.** Poročajo nam, da nameravajo slovenski srednješolski učitelji ustanoviti svoje društvo. To je skrajna potreba. V tem pogledu bi se srednješolski učitelji lahko mnogo naučili od svojih ljudskošolskih tovarišev. V organizaciji je moč! — Treba bi pogledati samo čez mejo na Koroško! Glede odločnosti in vztrajnega dela pa

bi treba povprašati pri nas. Nekateri srednješolski učitelji kažejo vedno in povsod neopravičeno animoznost proti ljudskošolskemu učiteljstvu, v svoji organizaciji bi se pa naučili ceniti pozitivno delo, ki je namenjeno strokovni in materialni povzdigi učiteljskega stanu, in hipoma bi stalo celokupno slovensko učiteljstvo v nepremagljivih vrstah, ki bi bile vir poštenemu prizadevanju, da doženemo skupni smoter: povzdigo šolstva in vsestransko svobodo učiteljstva. Samo to dvoje nam daje poročstvo, da se dvigne kulturni nivo ljudstva, ki delamo med njim in zanj in zaradi njega!

— **Z mariborskega učiteljskega.** Iz Maribora nam piše prijatelj, da so v tečaju za meščanske učitelje uvedli slovenščino. To je dognal ravnatelj in predsednik »Slov. šolske Matic«, g. Schreiner. Mariborski Nemci s tem niso zadovoljni. Tem narodnim nestrpnostem vre po glavi misel, da ni treba za slovenski Spodnji štajer slovenskih meščanskih šol. To bornirano domnevanje nam dokazuje, kakšna brezmisel je, če se vtikajo v šolska vprašanja idijotski »politiki«. Vsakemu svojo! Slovincem, kar je slovenskega, Nemcem, kar je nemškega. Zatorej pa: Na slovenski Spodnji štajer slovenske meščanske šole!

— **Madjarska svoboda.** Deputacija vseučiliščnikov v Budimpešti je prosila rektorja, naj odslovi z vseučilišča tiste slušatelje, ki so po svojem mišljenju socijalisti. Rektor je pravilno odgovoril, da ni nobenega povoda, da bi proti komu, ki je socijalist, drugače postopal kakor proti nesocijalistom. Izrekel je začudenje, da zahteva kaj takega mladina, ki se navdušuje za svobodo. Rektor politehnike je dejal dijakom, naj se čuvajo nasilstev, ker to zahteva njih lastna korist.

— **Resničen prijatelj šole.** N. A. Tereščenko v Kijevu je l. 1894. podelil 150.000 rubljev za veliko šolo v Kijevu; 100 tisoč rubljev za stavbo, 50.000 rubljev za učitelje in štipendije. K tej glavnici je Tereščenko leta 1903. primaknil 225.000 rubljev za razširjenje šole, šolski muzej itd. Istega leta je še daroval 15.000 rubljev za šolske potrebe, parno kurjenje, električno razsvetljavo. Šola bo vzgojevala dobre rokodelce, stavbene mojstre, tehnične delavce. Tereščenkovi so bogatini v kijevski guberniji, njih oče je bil preprost trgovec, ali po svoji nadarjenosti in marljivosti je nakopičil velikansko imetje, ki so ga sinovi še pomnožili. Imajo veliko sladkornic in velikanska zemljišča v rodovitnem črnemorskem ozemlju.

— **Pomadjarenje slovaških šol** se vrši silno naglo tudi brez nedavno sklenjenega šolskega zakona. Na podlagi uradnih izkazov za l. 1902. obravnavajo »Národ. Noviny« to žalostno dejstvo. V oravski stolici (komitatu) je bilo tisto leto (1902) 110 šol, od katerih se je še slovaško učilo na 71 šolah; v ostalih se je poučevalo v madjarščini ali pa mešano. V lipovski stolici jih je bilo od 101 šole 33 slovaških; v trencinski je 380 šol, a le 95 slovaških; v mitranski 475 šol, a le 118 slovaških; v turčanski 78 šol, 24 slovaških; v zvolenski 164 šol, 48 slovaških; v tekovski, v kateri je 57 5% Slovakov, sta bili le dve šoli popolnoma slovaški; v Sariši (66% Slovakov) je 275 šol, a le 20 slovaških; v Zemplinu so za 106.000 Slovakov le štiri slovaške šole; v stolicih abanjski, tornjanski in ugnski, kjer tvorijo Slovaki več kot četrtino prebivalstva, ni ne ene popolnoma slovaške šole. Pri tem pa moramo poudarjati, da je glavni učni predmet tudi v čisto slovaških šolah madjarščina, ki jo poučujejo s pomočjo slovaščine. Toda niti take razmere ne ugajajo madjarskim šovinistom; hočejo popolnoma zatreti nemadjarški življenj in dati temu svojemu početju z zakonom Berzevici naposled še dovoljenje zakona.



Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“